Tweemaandelijks tijdschrift
22ste jaargang, 1991/3 (129)
mei-juni

Horizontaal

Dr^ro L. ZAMENHOF
VARSOVIO
str. Dzika № 9.

8/I 1905

Estimataj Sinjoroj!

Kun vera plezuro mi ricevis la belan kaj riĉan novjaran gratulon de la kvindek esperantistoj [illegible] en la ĉefa [illegible] en Bruselo. Mi sendas al ĉiuj milan plej koran dankon. Mi sentas min feliĉa, ke mia laboro alportis kelkan utilon kaj ĝojon al ĉiuj, kiuj [illegible] de unu el la naturo [illegible] donacoj. Plej [illegible] kaj plej gravaj [illegible]. Sincere mi deziras al vi, ke la nova jaro alportu al vi ĉiuj plej bona kaj feliĉa [illegible] al vi rilatoj kaj multe da ĝojo.

Kun kora saluto
Via
Zamenhof

SSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Te lezen in Horizontaal 1991/3

Horizontaal - Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w. 22ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama*.

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. 03/234 34 00; (Nederland): Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag.
Abonnementen: Gewoon abonnement: 400 fr. in België, 22 gld in Nederland; vijfjarig abonnement: 1600 fr. of 88 gld; levenslang abonnement: 10 000 fr. of 550 gld.
Advertenties: Inlassingen op formaat 1/1, 1/2 en 1/3: voor een gedetailleerde prijs dient men het Esperantocentrum te Antwerpen te raadplegen. Kleine advertenties op kolombreedte, zonder kader 15 fr. (voor België + 19 % BTW) of 0,90 gld per woord.
Rekeningen: Voor België 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen. Voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.
Redacteurs: Paul Peeraerts en Guido Van Damme.
Medewerkers: C. Declerck, P. De Smedt, I. Durwael, A. Humet, J.P. VandenDaele.
Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
Horizontaal verschijnt de eerste van iedere oneven maand.
Bijvoegsels bij Horizontaal worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.
Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.
Overname van artikels is vrij, mits de bron wordt vermeld en op voorwaarde dat een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Dit wordt een nummer om niet weg te gooien... het bevat immers de gecorrigeerde en hopelijk volledige lijst van alle mogelijke contactadressen in Vlaanderen en Nederland. Daarom telt dit nummer ook vier pagina's meer. Het zou een beetje van het goede teveel zijn om ongeveer de helft van de normale inhoud op te offeren aan deze noodzakelijke maar toch ook minder interessante informatie (bekeken vanuit een zuiver lezersstandpunt).
Maar het is ook om een andere reden een waar unicum. Op de titelbladzijde vind je immers een brief afgedrukt die Zamenhof schreef aan de blinden van Sint-Lambrechts-Woluwe (zie aangezicht, *Karel Clé - broeder Isidoor). Het heeft ons wel enige moeite gekost de brief in handen te krijgen. Broeder De Ruyver, een medebroeder van wijlen Karel Clé, verwees ons door naar het Archief van de Broeders van Liefde in Gent. Daar werd ons verzoek om een afschrift te ontvangen welwillend onthaald door broeder Antheunis. Helaas, de nalatenschap van Karel (en het origineel van de brief) zat veilig opgeborgen in het archief van het Vaticaans Museum. En de molens van het Vaticaan... Maar hij zou zijn best doen. Wij twijfelden eraan dat we in dit nummer de brief nog zouden kunnen afdrukken. Toen we bezig waren de laatste correcties aan te brengen, bereikte ons een copie van een fax van de bewuste brief... en een afdruk daarvan prijkt nu op de titelbladzijde.*
De tekst luidt:

Estimataj Sinjoroj,
Kun vera plezuro mi ricevis la belan kaj koran novjaran gratulon de la kvindek esperantistaj blinduloj en la reĝa instituto en Bruselo. Mi sendas al ĉiuj mian plej koran dankon. Mi sentas min feliĉa, ke mia laboro alportis kelkan utilon kaj ĝojon al tiuj, kiujn la naturo senigis de unu el siaj plej gravaj donacoj. Plej sincere mi deziras al vi, ke la nova jaro estu por vi ĉiuj plej bona kaj feliĉa en ĉiuj rilatoj kaj alportu al vi multe da ĝojo.

Kun kora saluto,
via,
Zamenhof

De brief (en daardoor dit nummer van Horizontaal) is ook daarom uniek, dat het één van de weinige geschriften van Zamenhof is, die tot nog toe niet in druk werden uitgegeven.
Vind je het erg dat je enkel een Esperantoversie ervan krijgt voorgeschoteld? Nou, in de toekomst zal dat vaker het geval zijn. Een gewaarschuwd man is er twee waard!
gvd

Een dertigjarige oorlog

Nee, we gaan hier geen geschiedenis schrijven, we doen veeleer aan futurologie. Waarover kan een tijdschrift dat zich met het taalfenomeen bezig houdt, zich beter futurologisch bezinnen dan over de toekomstige mogelijkheden van een vertaalcomputer? En wees gerust, het laatste woord is daarover nog lang niet gezegd.

De markt afschuimen

Waarschijnlijk kan je wel elke week in een of andere krant of tijdschrift een kort berichtje vinden waarin wordt meegedeeld dat dé vertaalcomputer nu eindelijk op de markt is, en dat je taalproblemen met anderstaligen voorgoed tot het verleden behoren. We geven een - zeer onvolledig - staaltje van wat er de laatste tijd zoal te koop werd aangeboden. Let wel, het zou best kunnen dat er al heel wat winkeldochters tussen zitten, want onze bronnen zijn niet altijd even recent.

Hexaglot, vertaalmachine die 6 talen praat en in een mum van tijd van de ene taal naar de andere overschakelt. Het heeft een capaciteit van 6800 woorden per taal (De Morgen, 6-7-1989).

Voice kan meer dan 35000 zinnen herkennen en vertaalt van het Nederlands naar het Frans, Duits, Spaans of Italiaans. (Humo, 11-1-1990).

Handvertaalcomputer: door met het apparaat over een gedrukte Engelse tekst te glijden, verschijnt binnen enkele seconden op de elektronische display (= scherm) de tekst in Japanse vertaling. Het geheugen bevat meer dan 30000 woorden (De Morgen, 21-11-1989).

Het zijn maar enkele voorbeeldjes, ongetwijfeld zijn er veel meer te vinden. Opvallend bij elk van die *gadgets* (trukendozen) is dat de omschrijving van de echte mogelijkheden zeer vaag zijn. Uiteindelijke komen ze waarschijnlijk slechts neer op een min of meer gesofisticeerd woordenboek waarbij het telkens om één op één vertalingen gaat, hetzij van woorden, hetzij van zinnen. Gebruik je echter een zin die lichtelijk van de opgeslagen zin verschilt, gaat de machine waarschijnlijk hopeloos de mist in...

Technologische uitdaging

Toch zijn er heel wat computerbedrijven die de uitdaging tot het ontwikkelen van een heuse vertaalmachine niet kunnen weerstaan. Deze uitdaging ontstond tegelijkertijd met de geboorte van de computer. Reeds in de prille jeugd van de computer zijn mensen aan de slag gegaan om zo'n vertaalmachine te ontwikkelen. De late jaren 50, begin 60 kenden daarin een ware hoogconjunctuur. Omdat resultaat uitbleef, bloeiden vele initiatieven echter dood. Volgens prof. Landsbergen (*Horizon*, maart

1990, het bedrijfsstijdschrift van Philips) had deze mislukking drie oorzaken. Ten eerste onderschatte men de complexiteit van de taalstructuur. Op basis van het functioneren van kleine prototypes, concludeerde men dat men die gemakkelijk stilletjes aan tot grotere zou kunnen uitbreiden - vandaag een woord, morgen een zin, volgende week een korte tekst,... Door de euforie die door de eerste kleine successen ontstond verwaarloosde men tevens om meer fundamenteel onderzoek te verrichten. Verder was het ook nog zo dat in die beginperiode de computertaalkunde en de theoretische taalkunde nog te ver van elkaar stonden, zodat ze elkaar niet wederzijds konden bestuiven, waaruit dan weer nieuwe inzichten zouden kunnen groeien. Toch hebben heel wat onderzoeken uit die periode inzichten opgeleverd die in de huidige, tweede bloeiperiode, hun nut kunnen bewijzen.

Een nieuwe bloei

Want het is waar, de techniek staat niet stil en geeft zich niet zo gauw gewonnen. Er staan heel wat serieuze projecten op stapel. We verwijzen naar Eurotra en DLT van BSO, waarover we het reeds vroeger in dit tijdschrift hebben gehad. Ook Japan, het land van de automatisering, laat zich niet onbetuigd. En dat hoeft geen verwondering te wekken, want de vertaalbehoeften - vooral van technische boeken in het Engels - is in dat land zeer groot.
Een van de grootste software-maatschappijen van Japan, NEC (vierde op de wereldranglijst), is naarstig aan het werk met onderzoek naar een vertaaltelefoon. Dat project willen we hier voorstellen, en we baseren ons daarvoor op een artikel uit EOS (december 1990). Zoals BSO werkt dit project met behulp van een tussentaal. Inderdaad, aldus Dr. Kobayashi, het gebruik van een tussentaal levert heel wat winst op. Immers werken we niet met een tussentaal dan moeten we voor ieder taalpaar een nieuwe telefoonlijn gebruiken, met een tussentaal kan iedere taal via een enkele lijn in ieder willekeurige andere taal worden omgezet.
Maar ook in deze onderneming zijn de problemen niet van de lucht. Het is dan ook een gigantisch project dat dan nog in drie subdomeinen kan worden opgesplitst. Immers er moeten zowel problemen van spraakherkenning, van taalanalyse en -vertaling en van taalsynthese worden opgelost.
Hoewel de drie bouwstenen reeds in een primitieve vorm voorhanden zijn, verwacht Dr. Watari, manager van het onderzoekslaboratorium, dat het nog ruim dertig jaar zal duren, voor er een echt bruikbare vertaaltelefoon op de markt kan worden aangeboden.
Bij deze zijn esperantisten dus gewaarschuwd. Zij hebben nog slechts luttele tijd om hun oplossing in een baan rond de aarde te krijgen!

De fundamentele mogelijkheid

Toch moet men ook eens stilstaan bij de vraag of vertalen per computer fundamenteel wel mogelijk is. Het antwoord dat prof. Landsbergen daarop geeft is uiterst genuanceerd. Hij stelt dat het probleem van vertalen niet zozeer bij de complexiteit van de taal ligt, als bij de beperkte denkmogelijkheden van de computer. Elke taal - en dus ook „taal" op zich - hoe complex ook, is beschrijfbaar. Maar taal heeft ook een relatie met de werkelijkheid en precies die relatie ontsnapt aan formele beschrijving. De *mens*-taalgebruiker lost dat op door zijn capaciteit van denken; voor de *computer*-taalgebruiker is deze mogelijkheid uitgesloten. Toch betekent dat niet dat dus de vertaalmachine uitgesloten en onmogelijk is. Landsbergen ziet drie mogelijkheden:

1. we kunnen ons tevreden stellen met een vertaling van slechte kwaliteit;
2. we kunnen onze vertaalmachine beperken tot een specifiek domein;
3. we kunnen een vertaalmachine ontwikkelen die vertaalt in samenwerking met de mens-vertaler, of gewoon de mens-taalgebruiker.

Elk van die drie oplossingen heeft zijn toepassingsmogelijkheden. Een vertaling van slechte kwaliteit is goed genoeg als we enkel willen weten of de inhoud van een bepaalde tekst nuttig of bruikbaar is voor ons doel. Is dat het geval, dan kunnen we een betere vertaling laten vervaardigen, indien niet dan heeft de snelle, slechte vertaling ons niet veel tijd doen verspillen.
De vertaling op beperkt domein is uitstekend geschikt voor zeer gespecialiseerde teksten en heeft het voordeel dat er vrijwel geen menselijke tussenkomst meer nodig is, terwijl er toch perfecte vertalingen worden afgeleverd.
Tenslotte biedt de interactieve vertaalprocedure, waarin mens en machine samenwerken de mogelijkheid om eender welk onderwerp aan te snijden.
Dat laatste systeem past ook het reeds eerder genoemde DLT-project toe, met dien verstande dat de computer daarenboven nog leert uit de samenwerking met de mens. Zo kan in dat systeem de individuele vertaalmachine stilaan een expert worden in het beroepsdomein van zijn gebruiker (bv. advocaat, dokter...) en stilaan naar oplossing twee toegroeien.

Besluit

Wil je echt een conclusie. Nou, zeg nooit dat iets niet kan, maar wellicht blijf je op vaste grond wanneer je de opvatting van prof. Landsbergen deelt: Als een menselijke vertaler mij met het pistool op de borst dwingt tot een „ja" of een „neen", dan zeg ik „neen". Eenmaal op veilige afstand voeg ik daaraan toe: „maar ze kunnen je wel helpen". Als de vraag wordt gesteld door een computer-taalkundige, antwoord ik: „ja, machines kunnen alle linguïstisch mogelijke vertalingen opleveren". Maar mijn antwoord luidt bij voorkeur: „machines kunnen mensen de mogelijkheid bieden zich op een begrijpelijke manier in een vreemde taal uit te drukken".
De laatste keuze is aan de mens zelf. Voor onderlinge contacten met anderstaligen zijn er tal van mogelijkheden. Je kan je hoop stellen op de techniek, maar dan zal je toch nog wel een tijdje moeten wachten voor er een echt bevredigend resultaat uit de bus komt. Je kan proberen alle talen te leren waarmee je ooit in contact wenst te komen of zult komen, en dan heb je aan één leven waarschijnlijk niet genoeg. Of je kan de kaart van het Esperanto trekken en de kans lopen door 99% van de wereldbevolking als een halfzachte te worden aangezien. gvd

Mag het iets meer zijn?

Men stelt zich wel eens vragen als: „Welke taal is de ,mooiste', de ,beste', de ,meest praktische', de ,doelgerichtste'?" Van welke taal hou ik het meest? Welke taal zou ik het minst graag missen? En dan vindt men toch geen afdoend antwoord. Alle talen zijn immers evenwaardig en geschikt voor hun eigen doel. Trouwens, wat is mooi? Veel tweeklanken? Veel medeklinkerstapels? Heldere klinkers? Vooral het schriftbeeld van een taal wordt, behalve door zijn alfabet (Latijn, Cyrillisch, Grieks, Georgisch, Aramees, Arabisch, Devanagari, Chinees, Tamil, enz.) en het lettertype (gotisch, gaelisch, italics; fonetisch; of speciale tekens zoals in het IJslands of het Esperanto) in aanzienlijke mate bepaald door de lengte van de woorden. We weten dat agglutinerende talen (Fins, Hongaars) een langwoordige indruk maken. We vinden dat ook Russisch, maar vooral indianen-talen (Nahuatl, Eskimo) ellenlange letterslierten presenteren. Sommige talen hebben veel éénlettergrepige woorden of woorden die men in andere talen omschrijft: *pink* (rooskleurig), *cheap* (bon marché), *nu, now, nun* (maintenant), *iel* (op de één of de andere manier).
Ongetwijfeld zullen velen het als een goede kwaliteit beschouwen als een taal tevens bondig en precies is: kernachtig door ,handige' flitsend-korte woorden met klare inhoud. Al te dikwijls grijpt men naar een Engels woord omdat het kort is (en dus praktisch) of voor de hand ligt (in het oor). Maar die vreemde woorden zijn meestal duidelijk en zeker vervangbaar door eigen taalgoed: *management* (beheer), *workshop* (werkplaats, werkklas), *saturatie* (verzadiging), *obsessie, geobsedeerd* (gedreven), *dubieus* (twijfelachtig). Een woordje lenen kan, als we dat nodig hebben: *kangoeroe*. Maar waarom zouden we ruilen? *Récital* voor *recital* (spreek uit: risajtl), *atelier* voor *workshop*, *kienspel* voor *lotto* of *bingo*?
Laten we even enkele vergelijkingen maken (ik laat het hierbij aan de lezer over om Frans, Italiaans, Spaans, Engels, Duits en uiteraard Nederlands en Esperanto te herkennen):
Kort: tuj (onmiddellijk), male (in tegendeel), ial (om de een of andere reden), noktiĝe (bij het vallen van de nacht), nun (maintenant), sendube (indubitablement), frate (fraternellement), fatale (verhängnisvollerweise), meblo (a piece of furniture), staĝo (apprenticeship), tro (demasiado = te), poste (posteriormente), kono (conocimiento), feliĉe (afortunadamente), senŝua (con los pies descalzos = blootvoets), sveno (desfallecimiento), sportiva (deportativamente), (trafik)ŝtopo (embouteillage, Stau, (verkeers)opstopping), orgojle (orgogliosamente),...
Lang: publikbarilo (dranghek), infanteriano (piot), afiŝtabulo (prikbord), kontrolhorloĝo (prikklok), svarmojuketi (tintelen), laboratoria helpisto (laborant), kuireja sekigtuko (vaatdoek), sizigia tajdo, flusego (springtij), (pentr)ekspozicia inaŭguracio (vernissage), liberaera/subĉiela naĝejo (Freibad), kordsonoro (twang), allogulina bildo (pin-up),...
Met nu eens lang en dan weer kort, maar vaker kort, trekken we ons schitterend uit de slag. Want kijk maar, het kan erger:
In het Swahili wordt de woordklas-aanduiding telkens weer hehaald: *kitabu* is ,boek'; het meervoud is *vitabu*. *„Eén* groot boek" (boek-groot-één) wordt: *ki*tabu *ki*kubwa *ki*moja; en als het er twee zijn: *vi*tabu *vi*kubwa *vi*wili.
In Zoeloe-taal gaat het nog sterker. Zoeloes gebruiken nu meer en meer Engelse telwoorden al doen die hun spraakkunstsysteem geweld aan. Met hun eigen getallen kunnen ze westerlingen immers niet bijbenen. Voorbeeld:

Deze twee maanden kunnen we aandacht vragen voor enkele lokale clubactiviteiten. De jubileumviering in Kalmthout en het tienjarigbestaan van het Esperantohuis te Antwerpen zijn daarvan de duidelijkste voorbeelden. Voor nadere gegevens raadpleeg je best de clubprogramma's. FLEJA pakt uit met een nieuwe activiteit en organiseert een zomerweekend, een veelbelovend initiatief.
Maar deze rubriek wil vooral aandacht besteden aan wat buiten de landsgrenzen interessant is. Naast de traditionele congressen is ongetwijfeld de Internationale Esperanto-ontmoeting Europa-Azië van 6 to 14 juli in **Sverdlovsk** (USSR) het vermelden waard. Info: AMMISO, SU-620077 Sverdlovsk, 77 ab. ja. 67 USSR-CCCP.
In Frankrijk worden 2 Internationale Weken georganiseerd, de eerste van 24 tot 31 augustus in de **Franse Alpen** (nabij Genève); de tweede van 7 tot 14 september in **Sète** (nabij Montpellier). Inlichtingen: Esperanto, 5 rue du Docteur Roux, 34000 Montpellier, Frankrijk.
Eric Walker, de man die de FEL-congresdeelnemers in Brighton aan een bus naar huis hielp, organiseert een bezoek aan de Poolse Gouden Herfst nabij **Jelenia Gora** tijdens de eerste helft van september. Hij heeft een bus gehuurd maar wil die ook graag volhebben. Daarvoor heeft hij 30 deelnemers nodig. De totale kostprijs (voor heel de vakantie!) ligt tussen de 15000 en 18000 fr. Een concurrentiële prijs! Info: Esperanto Feria Asocio de Britio, Downham Reach, Nacton, Ipswich, England.
Uiteraard zijn er dit jaar ook de studie- en vakantiesessies op het kasteel van Gresillon en in andere Esperanto-vakantiecentra: info via de diverse diensten van FEL.
Naast de nationale congressen in Duitsland (het congres van de éénmaking!) en Frankrijk - zie voor beide ons vorig nummer - zijn er ook nog regionale congressen. Zo is er bijvoorbeeld het 37ste Culturele Weekend van de Saarlandse Esperantobond van 31 mei tot 2 juni te Homburg. Inlichtingen:
Sarlanda Esperanto-Ligo
r.a., Querstr. 11,
D-W-6607
Quierschied.

abantwana abathathu (drie kinderen); izimvu ezingamashumi amathathu manhlanu (vijfendertig schapen). In het Esperanto: tridek kvin (3x10+5).
En de nationale vis van Hawaï heet *humuhumununuhuapua*. Smakelijk! Zou je er zo'n twee op kunnen? Ook het andere uiterste moet wel ergens te vinden zijn. In het *Guinness Book of World Records* geeft men als het „beknopste" woord: *manihlapinatapei*. In de taal van de Vuurlanders zou dat willen zeggen: elkaar in de ogen kijken in de hoop dat de andere de eerste stap zal zetten waarnaar beiden verlangend uitkijken maar waartoe geen van beiden aanstalten maakt.
Wij zijn hier niet bij de kruidenier, maar toch mag het iets meer zijn. Want, alhoewel alle Esperantowoorden (behalve het lidwoord, telwoorden, voorzetsels en elementaire bijwoorden) uit minstens twee lettergrepen bestaan (stam + uitgang), toch valt elke Esperantotekst korter uit dan zijn equivalent in om het even welke andere (Europese) taal. En dat is goed voor 's lands economie!

C.D.

Esperanto Radio-uitzendingen te beluisteren in onze streken

Het is reeds een tijdje geleden dat we de verschillende golflengten en de zendschema's publiceerden van de verschillende radiozenders die hier te beluisteren zijn. Omdat er intussen wel enkele wijzigingen zijn gebeurd, is het aangewezen om de tabel opnieuw af te drukken. Actieve of fervente radio-luisteraars hebben ze misschien niet nodig, maar voor wie slechts af en toe een zender probeert te vangen, is het een handig hulpmiddel.

jpvdd

Land	*Zender*	*Dag*	*Uur*[1]	*kHz*	*m*[4]	*Ontvangstkwaliteit*[2]
China	**Radio Pekino**	dagelijks	2200-2230	7405	40	II – indien niet gestoord[3]
				7470	40	II
				9965	30	II
Italië	**Radio Romo**	zaterdag	2200-2220	7275	41	soms IV, soms II
				9710	41	idem
				11800	25	idem – indien niet gestoord
Joegoslavië	**Radio Zagrebo**	zondag	2345-2400	1134	264	IV
Oostenrijk	**Radio Vieno**	zondag	0605-0630	6155	49	III
			1505-1530	6155	49	III
Polen	**Radio Polonia**	dagelijks	1730-1755	11815	25	III – indien niet gestoord
			1930-1959	6135	49	II tot III
				7285	41	III
			2330-2355	1503	200	III tot IV
				6135	49	II tot III
				7285	41	II tot III
Vaticaanstad	**Radio Vatikana**	donderdag	0640-0655	6248	48	III tot IV
				7365	41	idem
				9755	31	idem
		zondag	2100-2109	1530	196	III tot IV
				6248	48	idem
				7250	41	idem
Zwitserland	**Svisa Radio Intern.**	ma/do/za	1430-1440	6165	49	IV
				9535	31	V

1. Europese Zomertijd.
2. Waardeschaal als volgt verdeeld: 0 – niet te ontvangen; I – zeer slecht; II – slecht; III – middelmatig; IV – goed; V – zeer goed. De opmerkingen bij ontvangst zijn slechts algemene richtlijnen. Veel hangt af van het ogenblik, de plaats, uw radiotoestel, de gebruikte antenne (sprietantenne in kamer, of hoge buitenantenne). Een metaaldraad bevestigen aan de sprietantenne kan de ontvangst reeds gevoelig verbeteren.
3. Storingen kunnen voortkomen van de momentele atmosferische toestand, maar ook van andere zenders (o.a. ook van telex en telegraaf), en van apparatuur (bv. niet-ontstoorde huishoudtoestellen) in de omgeving.
4. De frequenties zijn te vinden op de korte golf (2 cijfers) of middengolf (3 cijfers).

Karel Clé, frato Izidoro (1862-1917)

Nooit van gehoord? Het verwondert ons niet! We willen in deze bijdragen inderdaad een onbekend Esperanto-pionier in ons land voorstellen. Karel Clé was belangrijk, ook en zelfs vooral buiten de Esperanto-beweging, maar bleef relatief onbekend, omdat hij werkte binnen een specifieke wereld, die van de blinden, en vanuit een toen nog betrekkelijk gesloten kloostergemeenschap.
Karel Clé werd geboren te Hallaer, een gehucht van Heist-op-den-Berg, op 6 oktober 1862. In 1879 trad hij binnen bij de Broeders van Liefde. Na enkele jaren in Gent en Sint-Truiden, belandde hij in 1883 in het blindeninstituut van de congregatie in Sint-Lambrechts-Woluwe, als leraar. Broeder Isidoor, zoals zijn kloosternaam luidde, was een zeer groot en stevig gebouwd man. Hij had een bijzondere aanleg voor talen. Er bleven van hem gedichten bewaard in het Nederlands, het Frans en het Esperanto. Ter gelegenheid van het jubileum van één van zijn medebroeders dichtte hij een Frans gedicht, in alexandrijnen, van zo maar eventjes 204 versregels.
Hij stelde handboeken op voor de blinden voor zowat alle vakken. Hij vond ook een methode uit om de boeken, in braille, te drukken. Tot dan toe werd dat immers letter per letter gedaan! Hij bracht de tekst aan op zinken platen, en door die op elkaar te stapelen, met het nodige papier en karton ertussen, kon men vele bladzijden ineens drukken. Het volstond het geheel door middel van een handpers aan te drukken. Hij was ook de auteur van een ander schrijfsysteem voor blinden, het Belgisch puntschrift, dat ook voor zienden leesbaar was. Die vindingen hebben nu, uiteraard, hun belang verloren, maar zij vormen een essentiële schakel in de ontwikkeling.

In juni 1903 werd Karel Clé aangesproken door Jos Jamin, toenmalig voorzitter van de Brusselse Esperantokring. De heer Jamin sprak hem over het voordeel dat Esperanto aan de blinden zou kunnen bieden, en gaf hem ook enkele brochures en leerboekjes. Zoals vaak gebeurt, werden die dingen uit beleefdheid aanvaard, maar werden ze even zo vlug terzijde geschoven. Tijdens een vakantie kwamen ze hem min of meer toevallig opnieuw onder handen en na een uur lezen waren zijn vooroordelen verzwonden. Reeds in de maand november startte hij dan ook met een proefcursus in het blindeninstituut.

Broeder Isidoor (1862-1917) (Foto: Helpende Handen, 1967*)*

Broeder Isidoor was niet de eerste om een band te leggen tussen het Esperanto en de blinden. Het initiatief - zo schrijft Karel Clé zelf - kwam van een Zweedse blinde, H. Thilander, uit Stockholm. Het idee werd overgenomen door niemand minder dan Theo Cart (de befaamde Franse pionier) die zelf een blind dochtertje had. Het bekende leerboek van Cart, *Het Esperanto in 10 lessen*, werd al zeer vlug in braille uitgegeven in een Franse, Engelse en Duit-

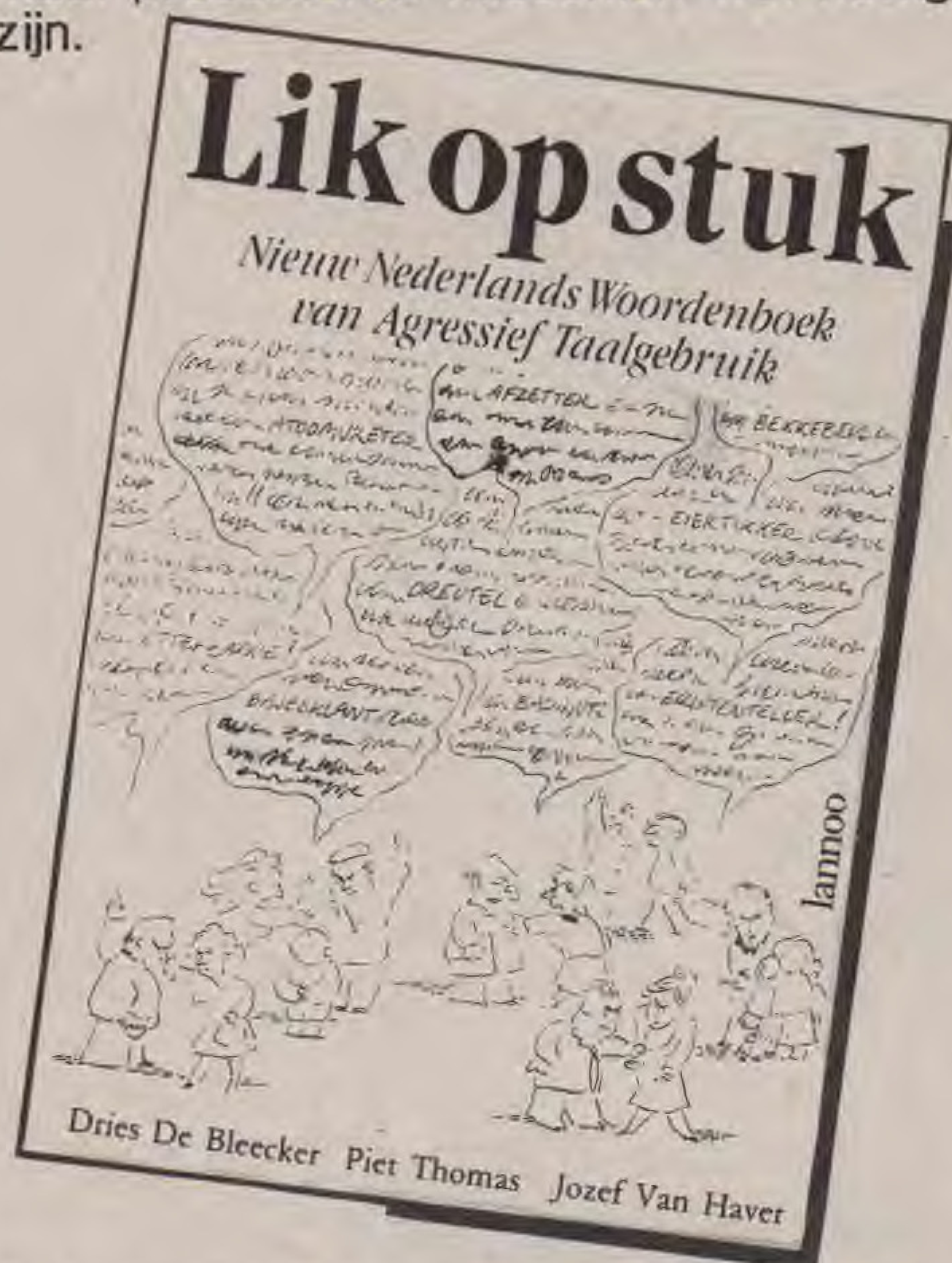
se versie.
Een eerste bijdrage van broeder Isidoor in het Esperanto over blinden vinden we in *La Belga Sonorilo* van 1907 (5de jg.). Het artikel, met paralleltekst in het Frans, was een verslag voor de heer Inspecteur-Generaal van de Belgische weldadigheidsinrichtingen, over het belang van het Esperanto voor de blinden. Later volgden er nog andere bijdragen in *Belga Esperantisto*. Zeer waarschijnlijk was Karel Clé de eerste die ooit een toespraak hield in het Esperanto op een congres dat niet door esperantisten werd ingericht. In 1909 vond namelijk in Napels een Internationaal Blindencongres plaats en broeder Isidoor had zich op voorhand laten verzekeren dat „elke taal" zou worden toegelaten. Eén van zijn toespraken hield hij in het Esperanto. Op het eind van het congres werd een resolutie aangenomen, waarin het verlangen werd uitgedrukt dat Esperanto zou worden onderwezen in alle instituten voor blinden en dat het de officiële taal zou worden van de internationale blindencongressen. Dat de verwezenlijking van deze resolutie tot nog toe dode letter is gebleven, hoeft ons niet te verwonderen. Is dat niet het trieste lot van vrijwel alle resoluties...?
Na het congres werd broeder Isidoor door de toenmalige paus, Pius X, in audiëntie ontvangen. Naar het schijnt was Pius X het Esperanto zeer genegen.
De contacten van de Esperantokring van het blindeninstituut ontwikkelden zich zeer snel en strekten zich uit over heel de wereld. In 1909 hadden ze correspondenten in China, de Verenigde Staten, Mexico, Brazilië, Bohemen, Saksen, Zwitserland, Engeland, Egypte, Zweden, Frankrijk... En elke zondag cirkuleerde er in het instituut een tijdschrift van acht bladzijden, opgesteld door broeder Isidoor, onder de titel *La Lumradio* (De Lichtstraal).
In 1911 trekt Clé naar het blindencongres in Egypte. Onderweg, in Milaan, wordt hij opgewacht door een groepje van vijf esperantisten, die er voor zorgen dat hij het voornaamste blindeninstituut van Italië kan bezoeken. Gelukkig vindt hij, na heel wat communicatieproblemen, onder de blinden een leerling-esperantist, die dadelijk als tolk optreedt. Het onmiddellijke gevolg was, dat de blinden van het instituut vroegen ook een Esperantocursus op het programma te plaatsen.
In *Belga Esperantisto* (1911-12) vinden we maar één bijdrage van broeder Isidoor, een Esperantotekst voor de hymne „Naar Wijd en Zijd".
Minstens éénmaal had Clé contact met Zamenhof zelf. In 1905 zonden de 50 leerling-esperantisten van Woluwe hun gelukwensen, ter gelegenheid van Nieuwjaar aan Zamenhof, en deze antwoordde hen met een eigenhandig geschreven brief.
Karel Clé stierf op de leeftijd van 55 jaar, vrij plotseling op 14 februari 1917. Gedurende 34 jaar had hij zich met hart en ziel gewijd aan de opvoeding van de blinden. k.h.

Veilig opgeborgen, niet zoek...

We bieden u, lezer, altijd graag iets bijzonders aan. We zijn dan ook heel blij dat we op de omslagpagina de brief van Zamenhof aan de blinden van Sint-Lambrechts-Woluwe konden afdrukken. Dat het niet zo heel eenvoudig was om een afdruk daarvan in handen te krijgen, kan je lezen in uitzicht, *waarin we ook nog een andere nieuwigheid aankondigen.*

Met een zucht en een vloek...

Een Vlaams taalkundige beweerde eens dat iemands taal pas echt zijn taal is, wanneer hij erin spreken en huilen, bidden en werken, vrijen en vloeken kan... Of met andere woorden, je moet je op alle terreinen van een taal thuis voelen vooraleer je het jouw taal kan noemen. Bij een van die terreinen kan het woordenboek (alweer!) dat we ditmaal presenteren misschien wel nuttig zijn.

Het is een verklarende woordenlijst van agressief taalgebruik, in principe vloeken en scheldwoorden. Toch, als we de lijst opslaan, zitten er heel wat gewone woorden tussen (aardbei, achterbaks, chauvinist, gezwam, nijd...) en het wordt dus ook al gauw duidelijk, dat aggressief taalgebruik beschrijven niet zo heel gemakkelijk is. Immers, zelfs het liefste woord kan in een bepaalde situatie, op een bepaalde manier uitgesproken, met een zekere intonatie enz. uiting zijn van de allergrootste aggressie. Je kan het gerust vergelijken met verkrachting... wat heeft dat met liefde te maken, en toch spelen beiden zich vaak in dezelfde contreien af.

Daarom moet ieder eigenlijk zelf maar uitmaken of zulk boek iets voor hem/haar is. Je kan het gebruiken om na te gaan of je eigen geliefde scheldwoorden niet over het hoofd werden gezien, of je kan er wat woordjes in gaan leren. Maar of je echt kan leren schelden?

Wanneer je echter besluit het te lezen, moet je zeker de inleiding niet overslaan. Want daarin zeggen de auteurs wat er allemaal in het boek niet voorkomt, hoewel zij het er wel graag hadden in gehad: vloeken, autoaggressieve termen (krachtwoorden ter begeleiding van de eigen bezigheden) en locofaulismen, een moeilijk woord om spot- en scheldwoorden aan te duiden die betrekking hebben op inwoners van bepaalde steden, dorpen, enz. Vooral in Vlaanderen bleken deze termen nog erg levend, terwijl men in Nederland nog heel wat onderzoek erover moet doen. Praktische problemen en de omvang van het werk - en niet in het minst de financiële eisen van de uitgever - maakten het onmogelijk om die categorieën ook op te nemen.

Wil je je kast met exclusieve woordenboeken en -lijsten uitbreiden, dan mag dit werk er evenwel niet in ontbreken.

Dries De Bleecker, Piet Thomas, Jozef Van Haver, *Lik op Stuk*, Nieuw Nederlands Woordenboek van Agressief Taalgebruik. Lannoo, Tielt, 1990.

Heb je zelf een boek gelezen, hetzij in het Esperanto, hetzij over taal, en vond je het de moeite waard. Schrijf er dan een korte bespreking over en stuur ze naar Horizontaal, *misschien verschijnt ze reeds in het volgende nummer.*

Vertaalcomputer?, neutrale taal?... overbodig

Soms kan men zich wel afvragen, waarom men zich in zekere kringen zoveel moeite getroost een vertaalcomputer te ontwerpen of de idee van een algemene, wereldwijd verspreide, neutrale taal te lanceren. Iedereen spreekt immers toch Engels. En indien dat niet zo is, dan neemt het Engels wel geleidelijk de plaats van de moedertaal in. Druppel na druppel, woordje na woordje, van de ene situatie naar de andere, tot de oorspronkelijke taal onverstaanbaar wordt. Geloof je het niet? Hier enkele voorbeelden:
Op de Esprit-Conferentie over telecommunicatie, informatie en nieuwe technieken (12-15 nov. 1990) werden er lezingen gehouden in het Engels, Frans, Duits, Italiaans en Spaans met simultane vertaling naar elk van die talen. Tijdens de werkvergaderingen was Engels echter de enige werktaal terwijl ook alle documenten en verslagen enkel in het Engels werden gepubliceerd.
Om de veiligheid in de kanaaltunnel te bevorderen is men bezig een „soort kunsttaal" te ontwerpen, vergelijkbaar met het taalgebruik dat men hanteert op zee en in de luchtvaart (deze taaltypen luisteren naar de naam SeaSpeak en AirSpeak - de woorden spreken voor zichzelf). Een naam voor de nieuwe taal is vlug gevonden: PoliceSpeak. Hoewel men wil doen geloven dat het een soort universele taal is, gaat het in feite om zeer rudimentair Engels.
In sommige (Nederlandse en Vlaamse) bedrijven heerst de tendens om memo's aan collega's in het Engels te schrijven. Much clearer! (Veel duidelijker! Niet?) Of het altijd wel echt Engels is, is nog maar de vraag. Maar het grootwarenhuis GB past dit nu ook toe in zijn bedrijfsblad. Ter illustratie... *het (geld) wordt aangewend om EFT en scanning te installeren en het remodelingsplan van de winkels verder te... / ons logistiek systeem performanter te maken / ons strategisch plan Back to the Basics. / het globale scanning-concept en de instore-achitecture ...* Het gaat hier maar om een bloemlezing. Als uitsmijter geven we nog het schematisch overzicht van het EFT-systeem, dat eigenlijk maar een electronisch betalingssysteem is, je moet het maar weten.

En is het dan wel Engels? Ik herinner me uit mijn schooljaren dat we voorzichtig moesten zijn met het vertalen van het woordje *welfare state*, dat betekent niet welvaartstaat, maar een staat met vele sociale voorzieningen. Er zijn zo nog talloze valse vrienden. Ze komen trouwens ook in het Esperanto voor. In *Onze Taal* (dec. 1989) verscheen een artikel dat een waarschuwende vinger op stak voor namaak-buitenlands, woorden die lijken op die van een vreemde taal, maar in die taal niet voorkomen: chips, button en fish-stick zijn Amerikaans Engels; box (kinderren), old-timer (antieke auto), smoking (rookkostuum), total-loss (perte totale) zijn evenzoveel woorden die Engels lijken, maar het niet zijn. De auteur merkt op dat de gemiddelde kennis van het Engels dit fenomeen waarschijnlijk beïnvloedt en dat het niet uitsluitend in het Nederlands voorkomt. Trouwens zulke „ontleningen" komen niet alleen uit het Engels, ook andere talen worden er het slachtoffer van.

gvd

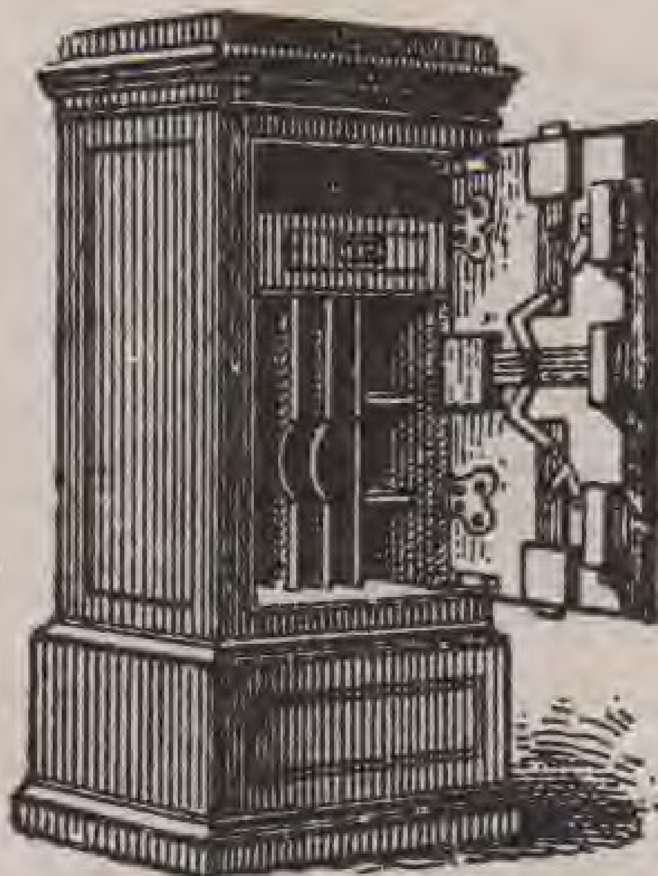
Fervora... rust, roest

Een begonnen werk onderbreken tast zowel het enthousiasme als de inspiratie aan. We voelen ons daarom wel gedwongen aan dit spel voort te doen. Maar, met de nodige bescheidenheid, immers...

FIERO: trots, heeft in zich ook iets (een deel, ero) verfoeilijks (fi).

FLUSTRO: gefluister, maar wanneer het om de wind gaat die het ranke riet doet ruisen, zou springtij (tro da fluso) wel eens het gevolg kunnen zijn.

FRANKUJO: is een typisch woord dat lijdt onder het ontstaan van onze taal; voor 1887 betekende het „het Frankenrijk", maar sinds 1830 kan het enkel nog begrepen worden als de Belgische schatkist. De kritische lezer zal natuurlijk vragen: En tussen 1830 en 1887? Nu, dat was een overgangsperiode!

GAJNI: winnen, maakt ons blij!

GENETIKO: genetica; draagt in zich de waarschuwing dat men niet al te ver moet gaan met manipulaties.

ĜIS: wij moeten het hier laten afweten!

HARAKIRI per HARPUNO: harakiri plegen met een harpoen; of de geliefde lijfstraf van een Indiaans pruikenverzamelaar?

HIRUNDO zwaluw; HIRUDO bloedzuiger; wie eet wie? Ĉu hirudon hirundo manĝas?

HOMOFONO homofoon, die zit helemaal in de war met zijn alfabetische rangschikking. Fohomono is juist, maar dat slaat dan weer nergens op, al is het is wel de enige volgorde die in het Esperanto voorkomt. Hoewel... lees door.

Ĥ, alweer zo'n moeilijke letter. Daarom is er een tendens om ze systematisch te vervangen door K. Wordt ĥoro (koor) dan koro (hart) en ĥoralo (koraal, liedvorm), koralo (koraal, rifdiertje)?

IDIOMO: idioom, taaleigen. Hoe moeten we dit noemen? Kruisbestuiving, of eerder het gevolg van incest. Of hoe het nageslacht zijn oorsprong beïnvloedt.

INTIMA: intiem (-in-: vrouwelijk; tima: bang); een karaktertrek waar sommige mannen het moeilijk mee hebben.

INVESTO: investering (vesto: kledingstuk); ongetwijfeld de minst rendabele manier om geld te beleggen; dan kan je het nog beter in een kous stoppen.

JAM: reeds; spreek niet uit dzjem.

ĴELEO: geen jam, spreek uit dzjem.

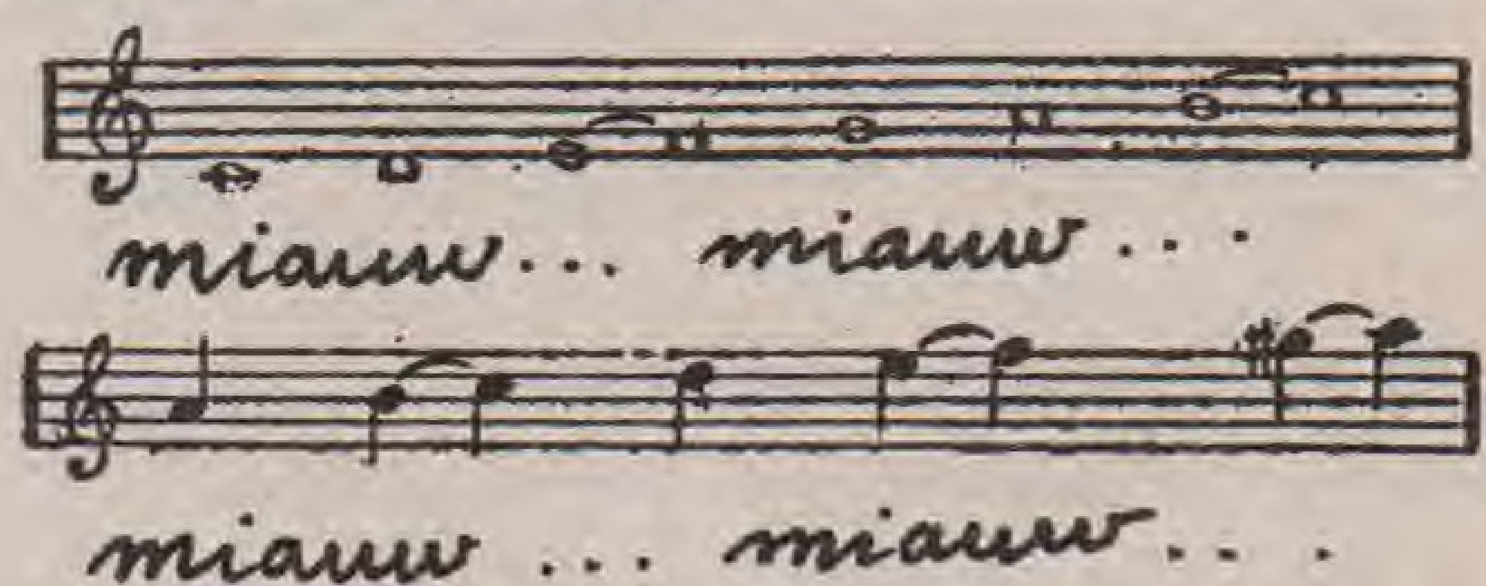
KALIKOTO: soort katoen; ik denk dat het om iemand gaat, wiens geloof verward is door minerale slijkbaden.

KANAJLO: spreekt voor zichzelf; radio- of TV-zender die te weinig aandacht besteedt aan het Esperanto; stem niet af op dat kanajlo.

KANALO: radio Warschau, radio Peking, enz., zie onze rubriek buitenzicht.

KATALOGO: catalogus; de muizen van het museum.

KATARIO: soort plant; solopartij van één der Bremer Stadsmuzikanten..., en een deel daarvan? Een...

KATASTROFO: catastrofe; dat kan je je wel voorstellen zeker?

Als verloren brood...

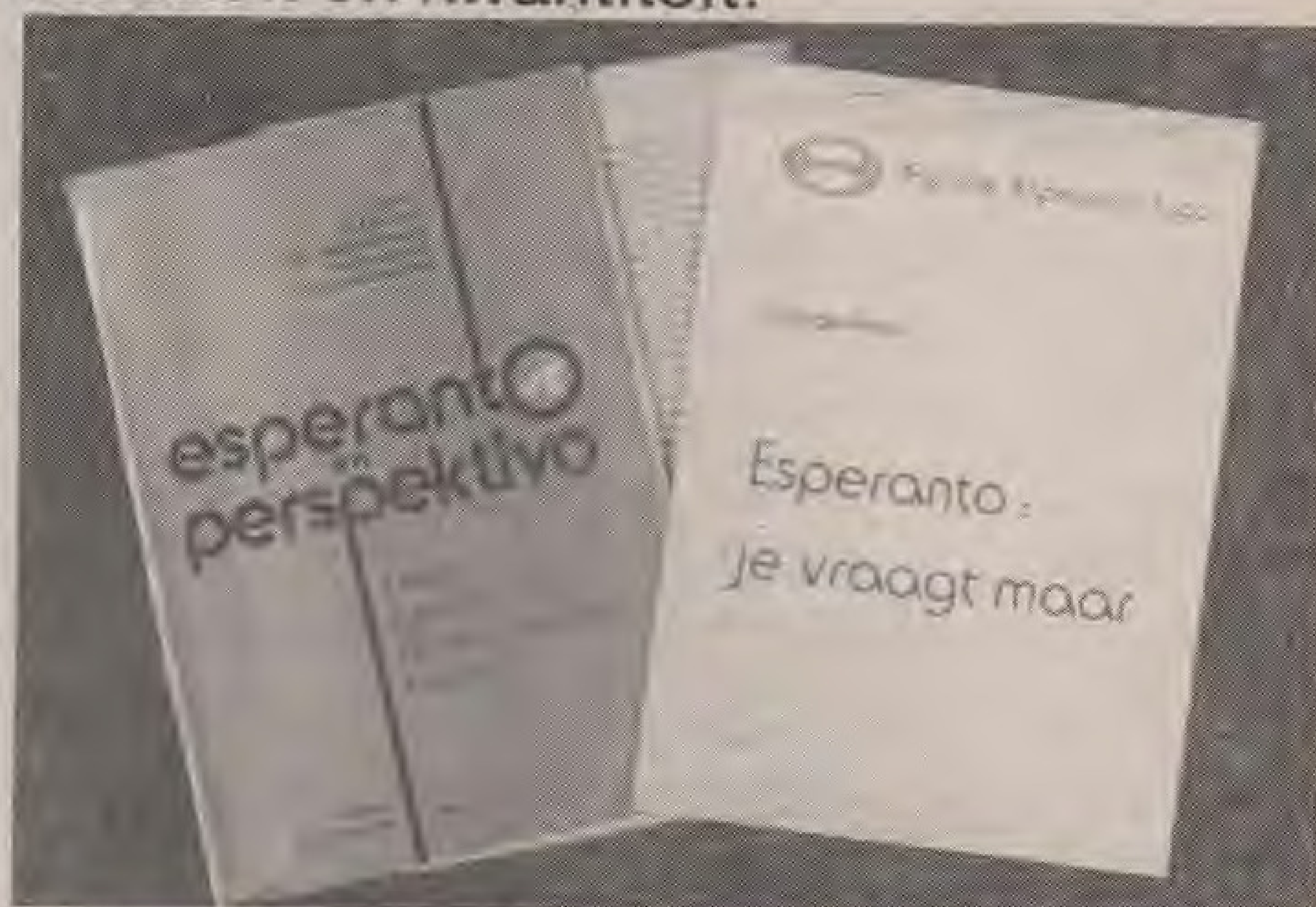
Burgerdienst duurt dubbel zo lang als legerdienst, dat is toch verloren tijd. Dat tijdverschil wordt echter ruim goedgemaakt door de zinvolle bezigheid. Mijn verhaal...
Op 1 december 1989 riep het vaderland zijn zoon, maar het was een vervelende, want hij was „niet bereid de medemens te doden, ook niet ter verdediging van het vaderland" (art. 23, MW). Hij werd geplaatst bij een organisatie van cultureel nut, de Vlaamse Esperantobond...?!?
Esperanto...wat is dat? Als je kiest voor een zinvolle dienst: voor de gemeenschap en de wereldvrede, dan is het laatste wat je verwacht, dat je een „namaak"-taal moet gaan leren. Met enige huiver begon ik aan mijn „dienst": dat beloofde. Het scepticisme verdween al snel, toen ik steeds gemotiveerder het zelfstudiepakket *Esperanto programita* doorliep. Na drie weken kon ik gewoon over koetjes en kalfjes praten met Reza, een Iraans esperantist, die ons toen geregeld een handje kwam toesteken. Op het einde van het jaar kon ik zonder problemen aan mijn eerste internationale ontmoeting deelnemen.
Mijn opdracht was nogal verscheiden. Aanvankelijk werd ik ingezet waar men mankracht te kort had. Ik werkte mee in alle fasen van de produktie van tijdschriften. Zo heb ik *Monato* proefgelezen en gemonteerd. Tijdens dat werk begonnen verschillende ideetjes op te borrelen. Het werd tijd voor wat persoonlijk initiatief. Met mijn marketingstudies in het achterhoofd, begon ik steeds meer te denken in termen van doelgroepen, behoeften en produktaanpassing. Ik leerde trouwens de mogelijkheden van het produkt (Esperanto) ook steeds beter te kennen. En ik kreeg de kans mijn theoretische kennis in de praktijk om te zetten.
Ik kreeg opdracht een werf-campagne uit te werken om jongeren en studenten over te halen Esperanto te leren. Met behulp van affiches, folders en studentenbladen werd de doelgroep bereikt. Het was plezierig te ontdekken dat wat op de universiteit wordt beweerd, in de praktijk ook werkt.
Zo groeide er een nieuwe ambitie: de marketinggedachte bij de Vlaamse Esperantobond inburgeren. Lezingen in scholen, talen- en vakantiebeurzen,... bij alles komt eerst de vraag „Wat zoeken de mensen?" en daarna pas het antwoord „Esperanto = goedkoop reizen", „Esperanto = culturen ontdekken", „Esperanto = mensen ontmoeten",... liever dan „In 1887 publiceerde Zamenhof..." Want op de keper beschouwd gebruiken de meeste mensen Esperanto niet als taal, maar eerder als middel om behoeften te bevredigen. Dat klinkt misschien heel droog, maar als je dat weet, is het juist veel leuker. Je bereikt zo immers veel gemakkelijker successen omdat je op verborgen verlangens kan inspelen.
Binnenkort zwaai ik af en blijf ik zitten met massa's ideeën. Daar had ik graag nog succesjes van gemaakt. Maar als gewetensbezwaarde kan je niet bijtekenen. En zo schiet tijd al snel te kort. Want Esperanto heeft veel meer mogelijkheden dan ik aanvankelijk ook maar bevroedde.
Onder het moto „Esperanto als vredestaal" richtte ik een snelcursus in voor gewetensbezwaarden. Dat paste meteen in mijn streven om van mijn burgerdienst een werkelijke vredesdienst te maken, een zoeken naar alternatieven voor militair geweld. Burgerdienst mag dan wel langer duren, uiteindelijk is het als gewonnen brood. p.v.

Ĉu vi interesiĝas pri civilservado ĉe FEL post legado de tiu ĉi artikolo? Nepre kontaktu nin!

Esperantologie – ei of lege dop?

Wat is een naam? *Een woord!*
Wat is een woord? *Lucht!*
(Shakespeare)

Na een tiental artikeltjes - eerst *Onder de loep*, nu *Opzicht*, past het misschien wel ze in een kader te plaatsen. Dat kader kunnen we met een duur woord „esperantologie" noemen. Ooit woedde er, gedurende vele jaren, een hardnekkige strijd tussen *pacaj batalantoj* over de juiste betekenis, de juiste inhoud, van het woord „esperantologie". Wij hebben ons nooit in die strijd gemengd, omdat we vinden dat het volstaat wanneer de gebruiker van het woord eenmaal, bij het begin, duidelijk bepaalt, wat *hij* er onder wenst te verstaan en welke inhoud hij eraan wenst te geven. (Pas op! We bedoelen niet eender welk woord, maar wel de benaming van een wetenschappelijk domein, vak of discipline!)
Voor ons is „esperantologie", naar analogie met sinologie, japanologie, de studie van de cultuur van de Esperantowereld. Om wetenschappelijk op vaste grond te blijven, zouden we eigenlijk die twee laatste begrippen, Esperanto-cultuur en Esperanto-wereld, nog moeten verklaren, maar... daar wagen we ons niet aan. *Horizontaal* is dan ook geen wetenschappelijk tijdschrift. Wij zullen het een beetje praktisch aanpakken.
Zoals de meeste verzamelingen maar goed worden gedefinieerd door het opsommen van de elementen waaruit ze bestaan, zo kan men uit de behandelde onderwerpen min of meer opmaken, wat wij als het domein van de esperantologie beschouwen. Gelukkig is het intuïtief meestal ook eenvoudiger te vatten dan dat het in woorden is uit te drukken. In feite doen we in onze bijdrage ook niet veel meer dan opsommen! De aandachtige (goede?) lezer zal ongetwijfeld hebben opgemerkt, dat elk artikeltje stof aansneed om een gans boek te vullen. Bovendien kan men bij elk van de tekstjes onmiddellijk een lijst opstellen van een 15tal vragen of punten die niet werden behandeld (wat niet wil zeggen dat ze over het hoofd werden gezien). Over elk van de onderwerpen zou men meerdere waardevolle studies kunnen maken, er zouden zeer originele doctoraatsverhandelingen uit kunnen voortkomen.
We trachten onze gerechten ook telkens op te dienen op Chinese wijze, met zuur-zoete saus. Indien tot uiting komt - dat hopen we ten minste - dat de Esperanto-wereld belangrijker is en meer in zich heeft dan be(s)tweterige kritikasters menen te weten, dan denken we dat we evenmin verzwijgen dat we op elk gebied veel verder zouden kunnen en moeten staan dan wat de dagelijkse werkelijkheid ons toont! Hoe dat te verklaren is... gewoon, er is nu eenmaal een rechtevenredige verhouding tussen kwaliteit en kwantiteit.

Indien men na het lezen van de artikeltjes de indruk heeft „op zijn honger te blijven" kan men nog altijd zijn toevlucht nemen tot werken zoals bijvoorbeeld *Esperanto en Perspektivo* (Esperanto in Perspectief - jammer genoeg uitgeput), dat op meer dan één gebied de horizon zal verruimen, maar wel op het gevaar af dat een massa nieuwe vragen zullen opduiken.

p.d.s

In de hier volgende lijst vindt U alle contactpersonen met adres en telefoonnummer bij wie U nadere informatie over het Esperanto en het clubleven kunt inwinnen.

AALST

Esperantogroep *La Pioniro* ★
Inlichtingen: Erik D'Hondt, Wilgstraat 25a, 9320 Erembodegem, tlf. (053) 77 44 97; Hugo Dossche, Asserendries 103, 9300 Aalst, tlf. (053) 70 17 89.
Bijeenkomsten: de laatste dinsdag van de maand in Cultureel Centrum „De Werf", Molenstraat 51, 9300 Aalst, 4de verdieping, zaal 4.

ALKMAAR

NEA-sekcio
Inlichtingen: mevr. F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, 1862 GB Bergen, tlf. (02208) 45 82.
Bijeenkomsten: de derde maandag van de maand.

ALMELO

NEA-sekcio
Inlichtingen: mevr. A. Hinnen-Spoelstra, Rensumaborg 8, 7608 GK Almelo.
Bijeenkomsten: 3de woensdag v.d. maand op wisselend adres.

AMERSFOORT

NEA-sekcio
Inlichtingen: W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, 3768 GM Soest, tlf. (02155) 154 73.

AMSTERDAM

FERN-sekcio en FLE-sekcio 4
Inlichtingen: J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, 1562 BA Krommenie, tlf. (075) 28 70 18.
Bijeenkomsten: AKKE-conversatiebijeenkomsten laatste dinsdag van de maand om 20.30 u. in het Centraal Station, laatste deur op het eerste perron (oostzijde, 2b, met uithangbord ASSV) in, op de derde verdieping. Iedere dinsdag 19.30 tot 20.30 voor beginners; 20.30 tot 21.30 voor gevorderden.

ANTWERPEN

Koninklijke Esperantogroep *La Verda Stelo*, v.z.w. ★
Inlichtingen over Esperanto: tlf. (03)234 34 00 (kantooruren) of 440 30 92 ('s avonds).
Bijeenkomsten: Esperantocentrum, Frankrijklei 140, 1ste verdieping, elke vrijdag om 20.00 u. Het clublokaal is open vanaf 18.00 u.

ARNHEM

NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, 6903 XM Zevenaar, tlf. (08360) 337 90.

BERINGEN

Esperantogroep Beringen ★
Inlichtingen: de hr. G. Rombaut, Zandhoefstraat 156, 3583 Paal, tlf. (011) 42 80 20.
Bijeenkomsten: elke eerste vrijdag van de maand om 20 uur in "Trefpunt", Koerselse steenweg 1, Beringen.

BEVERWIJK

Esperantogroep *Stelrondo*
Bijeenkomsten: 2de woensdag van de maand om 20.00 uur, t.h.v.

mevr. N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, 1946 AE Beverwijk, tlf. (02510) 310 79.

BRUGGE

Brugse Esperantogroep *Paco kaj Justeco* ⋆
Inlichtingen: De hr. G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, 8310 St. Kruis-Brugge, tlf. (050) 35 49 35.
Bijeenkomsten: hebben plaats in het "Hof van Watervliet", Oude Burg 27, 8000 Brugge, iedere donderdag van 20.00 tot 22.00 uur. (1ste en 3de donderdag: gespreksronden; 2de en 4de werkvergadering). Iedere zaterdagmorgen tussen 1 oktober en einde maart van 10.00 tot 11.30 cursus.

BRUSSEL

Brusselse Esperantogroep ⋆
Inlichtingen: de hr. Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, 1703 Schepdaal, tlf. (02) 569 17 83.
Bijeenkomsten: iedere woensdag van 18.15 tot 19.45 uur, Kortenberglaan 66, 1040 Brussel (1ste verdieping).

Belga Esperanto Fervojista Asocio
Inlichtingen: de Hr. De Sutter, Kersbeeklaan 90, 1190 Brussel, tlf. (02) 332 08 68.
Bijeenkomsten: van oktober tot april om de veertien dagen van 13.30 tot 16.00 gewone vergaderingen rond diverse thema's (lezingen, diavertoningen, ...) in het Esperanto; in de voormiddag van 10.00 tot 12.00 cursussen op drie niveaus.
Alle aktiviteiten hebben plaats in de lokalen van de Algemene Directie van de NMBS (ingang Onderwijsstraat 159), 1070 Brussel (Brussel Zuid) (op 150 m van het Zuid-Station).
Voor gedetailleerd programma zie ons tweemaandelijks tijdschrift *Internacia Fervojisto/Belga Fervojisto*.

DEN HAAG

Esperanto Centrum Nederland (ECN)
Inlichtingen: Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag, tlf. (070) 355 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).

Nationaal informatie-centrum
Cursussen:
- schriftelijke cursussen (voorbereidend op Elementa Ekzameno).
- cursus voor zelfstudie.

Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)
Inlichtingen: Riouwstraat 172, 2585 HW Den Haag, tlf. (070) 355 66 77 (werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).
Internationaal coördinatie-centrum voor de lerarenopleiding volgens de Cseh-methode.
Boekendienst: verkoop van nieuwe en gebruikte boeken.

NEA-sekcio
Inlichtingen: Th.J. van Woerden, Erasmusplein 59, 2532 RD Den Haag, tlf. (070) 380 27 86.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag in het Esperantohuis, Riouwstraat 172, steeds van 14.00 tot 16.00 u., behalve in de maanden juni t/m augustus.

TANEF *(Naturamikoj esperantistaj)*
Inlichtingen: De hr. G. van der Horst, Hengelolaan 1158, 2544 GT Den Haag, tlf. (070) 366 65 47.
Bijeenkomsten: elke 1ste maandag van de maand in het "Nigrotje", Maarseveensestraat 2.

DEN HELDER

Esperantoclub Den Helder
Inlichtingen: De hr. E. van den Oever, Treilerstraat 11, 1784 SW Den Helder.
Bijeenkomsten: de 1ste en 3de maandag van de maand in het clublokaal, Koningsstraat 115 (boven).

DEURNE

TANEF
Inlichtingen: De hr. E. Spitaels, tlf. (03) 658 74 20.
Bijeenkomsten: elke derde woensdag om 20.00 uur in het "Bisschoppenhof", Spanhovestraat, 2100 Deurne.

DEVENTER

NEA-sekcio
Inlichtingen: J.S. Douma, Rembrandtkade 177, 7412 HL Deventer, tlf. (05700) 183 04.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag.

DIEMEN

Internacia amikeco
Inlichtingen: F.L.E., Vlasdonk 1, 1112 JD Diemen, tlf. (020) 90 90 94.

EDEGEM

Inlichtingen: de hr. I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, 2650 Edegem, tlf. (03) 440 30 92.

EINDHOVEN

Esperantoclub Eindhoven
Inlichtingen: de hr. R. Bossong, Floraplein 23, 5644 JS Eindhoven, tlf. (040) 11 41 62.
Bijeenkomsten: de 3de woensdag om 20 uur in het Aktiviteitencentrum "Henriette Roelants", Keldermanstraat 43 A.

ENSCHEDE

NEJ-sekcio *Ege*
Inlichtingen: De Vluchtestraat 1-402, 7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.

FEL

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. (03) 234 34 00 (antwoordapparaat van 18.00 u. tot 9.00 u. en op vrije dagen). Fax (03) 233 55 33. Bezoek liefst na afspraak.
Cursussen: cursus voor zelfstudie Esperanto Programita (met platen of cassette én woordenboek) te verkrijgen tegen 1495 fr.

GENK

Esperantoclub Genk ★
Inlichtingen: M. Habex, Gildel. 27, 3600 Genk. tlf. (011) 35 95 42.
Bijeenkomsten: Cultureel Centrum (zaal 2 of 7), Dieplaan 2, 3600 Genk, elke dinsdag om 19.30 uur. Tlf. (011) 35 39 11 (toestel 520).

GENT

Gentse Esperantogroep *La Progreso* ★
Inlichtingen: Katja kaj Arpad Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tlf. (091) 30 16 77.

Bijeenkomsten: iedere maand bestuursvergadering (datum wordt onderling overeengekomen), iedere 4de vrijdag gewone clubvergadering in de Bibliotheek van Ledeberg, Driesstraat 99.

GRONINGEN

NEA-sekcio
Inlichtingen: Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, 9726 JM Groningen, tlf. (050) 18 31 42.
Bijeenkomsten: in het wijkgebouw Helperkerk, Waldeck Pyrmontplein 13, tlf. (050) 26 00 49.

NUFARO (Afd. Groningen van de Nederlandse Esperantojeugd)
Inlichtingen: Coranthijnestraat 69, 9715 RG Groningen, tlf. (050) 77 59 54.

HAARLEM/HEEMSTEDE

NEA-sekcio *Komprenado faras pacon*
Inlichtingen: Mevr. C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, 2014 EM Haarlem, tlf. (023) 24 57 13.

HALLE

Esperantogroep Halle ⋆
Inlichtingen: de hr. Jan Devillé, Uylenbroeckstraat 127, 1500 Halle, tlf. (02) 356 45 17; mevr. Renée Ost, tlf. (02) 356 80 54.
Bijeenkomsten: elke donderdag van 19.30 tot 21.30 u. in de wijkschool "Wolvendries", Ninoofsesteenweg 565.

HASSELT

Esperanto Hasselt ⋆
Inlichtingen: de hr. M. Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.
Bijeenkomsten: Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, om 20.00 u.

HELMOND

NEA-sekcio
Inlichtingen: de hr. J. van Zwol, Peelhof 86, 5709 BN Helmond, tlf. (04920) 107 04.
Bijeenkomsten: elke eerste maandag van de maand.

HILVERSUM

FLE-sekcio
Inlichtingen: mevr. M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, 1215 EZ Hilversum, tlf. (035) 21 27 17.

NEA-sekcio "Dreves Uitterdijk"
Inlichtingen: mevr. A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, 1217 PL Hilversum, tlf. (035) 433 20 (nieuw nummer m.i.v. najaar 1991: 24 33 20).

KALMTHOUT

Esperantogroep *La Erikejo* ⋆
Inlichtingen: Mevr. M. Storms, Douglaslaan 14, 2950 Kapellen, tlf. (03) 666 83 19.
Bijeenkomsten: elkde derde donderdag in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Heide-Kalmthout, telkens om 20.00 u, tlf.: 666.42.58.

KAPELLE

Zelanda Esperanto-grupo
Inlichtingen: Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, 4421 JB Kapelle, tlf. (01102) 415 63. Bij afwezigheid: Rie en Kees Dentz, Karel Doormanplein 21, 4335 GC Middelburg, tlf. (01180) 148 34.

KNOKKE

Inlichtingen: de hr. A. Marmenout, Helmweg 7, 8300 Knokke-Heist 1, tlf. (050) 60 55 35.

KORTRIJK

Esperantogroep *La Konkordo* ☆
Inlichtingen: de hr. Jan Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. (056) 21 31 06 en de hr. Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 20 07 96.
Bijeenkomsten: clubavonden voor iedereen, iedere 4de vrijdag om 19.00 uur in het Cultureel Centrum "Oude Dekenij", Kortrijk.
Bibliotheek met Esperanto-fonds: gelegenheid tot bezoek na afspraak met de hr. C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 22 00 11 of de hr. J. Hanssens.

LEEUWARDEN

NEA-sekcio
Inlichtingen: mevr. Y. Weidema, Goutumerdijk 18, 9084 AE Goutum, tlf. (058) 88 26 10.
Bijeenkomsten: donderdag om de veertien dagen om 15 u. in het Doopsgezind Centrum, Ruiterkwartier 173, Leeuwarden.

LEUVEN

Esperanto 2000 v.z.w. ☆
Inlichtingen: Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, 3120 Tremelo, tlf. (016) 53 58 92.
Bijeenkomsten: "Vespero 2000", de tweede woensdag van de maanden september tot juni telkens om 19.30 u. in het Cultureel Centrum "Romaanse Poort", Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

LIMBURG

Contactadressen: Albert Claesen, Zonnebloemstraat 13, 3590 Diepenbeek, tlf. (011) 32 36 03 en Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3530 Houthalen-Helchteren, tlf. (011) 52 29 02 (kantoor).

MIDDELBURG

Zie Kapelle.

MORTSEL

Inlichtingen: de hr. Bovendeerd, Meidoornlaan 42/2, 2640 Mortsel.

NIJMEGEN

Esperantoclub Zamenhof
Inlichtingen: mevr. G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, 6525 PV Nijmegen, tlf. (080) 55 15 05.
Bijeenkomsten: de 2de en 4de woensdag om 20 u. in de zaal van het dienstencentrum, P. Eijmardweg 27.

NEJ-sekcio *Nimfeo*
Inlichtingen: Jacob Canisstraat 2, 6521 HL Nijmegen, tlf. (080) 22 26 95.
Bijeenkomsten: de eerste woensdag van de maand.

OOSTENDE

Esperantoclub *La Konko* ☆
Inlichtingen: de hr. A. D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95; de hr. R. Wylleman, August Vermeylenstraat 65, 8400 Oostende, tlf. (059) 50 27 08.
Bijeenkomsten: "Den Anklap", Leffingestraat 85, 8400 Oostende.

ROTTERDAM

FLE-afdeling 2
Inlichtingen: mevr. J. Quispel, Maarland 4, 3075 JV Rotterdam, tlf.

(010) 419 82 01.
Bijeenkomsten: op woensdag in De Phoenix, Hulkestein 68 (metro "Slinge", bus 70-77, halte "Larenkamp" en "Slinge"). Samenkomst om 14.00 uur, het lokaal is toegankelijk vanaf 13.30 uur; de SAT-ochtenden: 1ste zondag van de maand, 10.30 u., zelfde lokaal.

Esperantogroep *Merkurio*
Inlichtingen: de hr. P. Schuil, Viskaarweg 145, 3192 DM Hoogvliet, tlf. (010) 416 14 49.
Bijeenkomsten: de 1ste en 3de woensdag om 19.45 u. in het hoofdkantoor van de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, 3015 BJ Rotterdam.

SAT-rondo
Inlichtingen: mevr. W. v.d. Blink, Almstein 133, 3085 NC Rotterdam, tlf. (010) 480 69 64.
Bijeenkomsten: SAT-ochtenden cfr. supra.

TERNEUZEN

Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo
Inlichtingen: Det Koning, Van Speykstraat 19, 4535 BN Terneuzen, tlf. (01150) 946 70; Jan den Toonder, Axelstraat 6, 4537 AJ Terneuzen, tlf. (0150) 133 33.
Bijeenkomsten: elke donderdag cursus en bespreking activiteiten.

TIENEN

Inlichtingen: B. Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tlf. (016) 81 52 46.

TILBURG

Esperanto Tilburg
Inlichtingen: de hr. H. Appelo, Montfortanenlaan 100, 5042 CX Tilburg, tlf. (013) 68 04 73.

TURNHOUT

Inlichtingen: de hr. G. Duyck, Het Bergske 35, 2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.

UTRECHT

Inlichtingen: de hr. Punt, Maniladreef 73, 3564 JB Utrecht, tlf. (030) 61 69 67.

WEERT

NEJ-sekcio *Lonicero*
Inlichtingen: Tromplaan 4, 6004 Weert, tlf. (04950) 212 51.
Bijeenkomsten: iedere tweede dinsdag.

WIJLRE

Esperantogroep *Marnolando*
Inlichtingen: Tienbundersweg 38, 6321 CR Wijlre, tlf. (04450) 12 48.
Bijeenkomsten: vrijdag om 20.00 uur in ons eigen clubhuis, Tienbundersweg 38; programma zie ons plaatselijk informatieblad.

WILDERT

Inlichtingen: Jachthoornlaan 20, 2910 Essen-Wildert, tlf.: (03) 667 57 70 of 321 23 06.

ZAANDAM

Esperantocentrum
Inlichtingen: Postbus 433, 1500 EK Zaandam, tlf. (075) 16 69 31.

ZEIST

NEA-sekcio
Inlichtingen: mevr. C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, 3707 VK Zeist.

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen voor 1 juni 1991. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

FLEJA

FLEJA-SEMAJNFINO

Van 29 tot en met 31 juni 1991 vindt er een natuurontmoetingsweekeinde plaats in het natuurdomein 'Het Leen' in Eeklo. Op het programma staan o.a. de FLEJA-jaarvergadering (zondag 30 juni), een natuurwandeling, een dagexcursie per fiets door één van de mooiste streken in België, een goedverzorgde barbecue en een grote natuurkwis voor iedereen. De deelnameprijs varieert van 950 tot 1450 fr (alles inbegrepen) afhankelijk van leeftijd en periode van aanmelding.

Uitnodiging

FLEJA nodigt iedereen uit deel te nemen op zaterdag. U bent welkom om 9u30 voor een dagexcursie per fiets, de barbecue en de kwis. Deelnameprijs is dan 550 frank, exclusief fiets. Een fiets kunnen we voor u huren voor 200 fr. Indien u een fiets wilt, gelieve dit dan uiterlijk 3 weken op voorhand te laten weten. Informatie- en aanmeldingsadres: Désirée Derksen, Zilverberklaan 25, 9032 Wondelgem. Tlf: 091/27 02 15.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

De maand mei staat dit jaar hoofdzakelijk in het teken van *La Verda Stelo*, ter gelegenheid van het 2de lustrum of de 10de verjaardag van de opening van ons clubhuis.

vrijdag 3 mei: Feestelijke receptie met een gezellige avond, waarop vooral de toenmalige "werkers" worden verwacht.
vrijdag 10 mei: Internationale avond
Maciej Wnuk (Polen) spreekt over de "coulissen van de Poolse politieke evolutie". Als dit programma wegens enigerlei reden niet kan plaatsvinden dan houden wij een geanimeerde gedachtenwisseling over het reilen en zeilen van La Verda Stelo.
vrijdag 17 mei: Ivo Durwael geeft een historisch overzicht over „hoe het allemaal begon en ons clubhuis uiteindelijk werkelijkheid werd", geïllustreerd met beeld- en/of fotomateriaal.
vrijdag 24 mei: Wij presenteren en interviewen de laatste voorzitters van La Verda Stelo: nl. Jules Verstraeten, Jo Haazen, Paul Peeraerts, Ivo Durwael, Ray Gérard en Dirk De Weerdt.
vrijdag 31 mei: De kwis "La Verda Stelo door de jaren heen". Deze kwis is samengesteld aan de hand van de reeds verschenen werkjes omtrent de geschiedenis van La Verda Stelo.
vrijdag 7 juni: Internationale avond
Michael Cwik (Duitsland) toont ons een videofilm over Cuba.
vrijdag 14 juni: Jef Geeraerts (Bilzen) en Marcel Aerts (Hasselt)

nemen ons mee op een reis door Indonesië in de vorm van een diareeks.
vrijdag 21 juni: discussieavond
Over het tema wordt op een voorgaande avond beslist.
vrijdag 28 juni: Paul Peeraerts onderhoudt ons over de problemen bij het uitgeven van een internationaal tijdschrift.

BRUGGE

Paco kaj Justeco

De activiteiten van onze club hebben in principe plaats op donderdag vanaf 20.00 uur in het Hof van watervliet, Oude Burg 27 te Brugge. Op de 1ste en 3de donderdag conversatie-avond (voor beginners); op de 2de en 4de praatavond indien er geen andere activiteit is aangekondigd; elke 3de donderdagnamiddag, samenkomst voor gepensioneerden en anderen die dan vrij zijn. Inlichtingen bij: de heer G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, 8310 St. Kruis-Brugge, tlf. (050) 35 49 35.

donderdag 9 mei: geen bijeenkomst, wegens de Brugse feestweek is het lokaal niet vrij.
donderdag 23 mei: Onze erevoorzitter spreekt over zin en onzin van geschiedenis.
donderdag 13 juni: We vervolgen het oplossen van de kruiswoordraadsels. Breng de opgaven mee!
vrijdag 28 juni: laatste bijeenkomst voor de vakantie, we organiseren een wandelzoektocht door het oude stadsdeel van de St. Anna-parochie. Samenkomst bij de Potterierei, na afloop praten we nog wat na tussen pot en pint.

GENT

La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in de Bibliotheek van Ledeberg, Driesstraat. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Inlichtingen zijn te verkrijgen bij Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tlf. 091/30 16 77 of op het antwoordapparaat van René Budts 091/22 37 98.

vrijdag 26 april: wij meten onze krachten in een spannende kwis, met en tegen de Esperantogroep van Terneuzen.
zaterdag 25 mei: Gent kan je ontdekken van onder tot boven door mee te doen aan onze jaarlijkse zoektocht in de Arteveldestad. Wij verzamelen tussen 14.30 en 15.00 uur in het Goeverneurshuis, Prooststraat (bij St-Macharius). 's Avonds zijn er boterhammen met koffie en thee te verkrijgen voor 150 BEF (inschrijven bij René Budts).
vrijdag 28 juni: Monique Caestecker vertelt ons over haar reis naar Indië.

HASSELT

Esperanto Hasselt

We vergaderen normaal gesproken op maandagavond vanaf 20.00 uur in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5. Inlichtingen over het pro-

gramma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tlf. (011) 25 34 67.

maandag 27 mei: M. Aerts legt het kaartspel uit in het Esperanto.
maandag 17 juni: Jos Vandebergh nodigt uit deel te nemen aan het 76ste Esperanto-wereldcongres in Bergen (Noorwegen).

KALMTHOUT

La Erikejo

Elke derde donderdag van de maand komen wij vanaf 20.00 uur samen in Restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tlf. 666 42 58.

donderdag 16 mei: 20 jaar La Erikejo. Een overzicht door oud-leden.

zaterdag 25 mei: viering 20 jaar "La Erikejo" met huldiging van Edward Symoens, ere-voorzitter van FEL.

Programma:

10.00 u.	Aankomst van de deelnemers in de Feestzaal Den Driehoek. Infostand met conversatie over het belang van het boek.
11.00 u.	Ontvangst door de burgemeester op het gemeentehuis met huldiging van Edward Symoens
12.30 u.	Uitgebreid middagmaal in feestzaal Den Driehoek.
14.00 u.	Geleid bezoek aan het bijenteeltmuseum.
15.30 u.	Naar keuze en volgens weersomstandigheden: - natuurwandeling (ongeveer 1 uur, alleen indien mooi weer) - ludieke bezigheden: - volksdans-instuif met de groep Damuska - opstelling van ganzebord in het Esperanto
17.30 u.	broodmaaltijd
18.30 u.	komedie "Fino bona, ĉio bona" gepresenteerd door Klajogajul
19.30 u.	gezellig samenzijn met groepskwis.

Een uitgebreide programmafolder is beschikbaar.
Bijdragen: 550 fr. voor volwassenen en 200 fr. voor kinderen onder de 12 jaar (voor het middag- en avondeten en bezoek aan museum. Inschrijven liefst voor 15 mei (wegens vastleggen maaltijden) bij Mireille Storms, Douglaslaan 14, 2950 Kapellen, tlf: 03/666 83 19. Storten op rekening van 'La Erikejo' 001-0779431-15.

donderdag 20 juni: jaarlijkse avondwandeling. Bijeenkomst om 20.00 uur aan het station van Heide.

KORTRIJK

La Konkordo

De Stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid om dit fonds te bezoeken na afspraak met de heer C. Vanbiervliet, Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk, tlf. 056/22 00 11 of de heer J. Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk (correspondentieadres), tlf. 056/21 31 06. Bij deze laatste en ook bij J.-P. Allewaert, Tarwelaan

10, 8500 Kortrijk, tlf. 056/20 07 96 kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Momenteel lopen er cursussen op vrijdag voor jongeren om 16.30 uur in het Sint Jozefinstituut, Kortrijk (4, 11, 18, 25 jan.; 1, 8, 15, 22 feb.); voor iedereen om 19.00 uur in de Oude Dekenij, Kortrijk (zelfde data) en voor 55-plussers om 14.00 uur eveneens in de Oude Dekenij (op 11 en 25 jan. en 8 en 22 feb.).

vrijdag 3 mei: Stefaan Cottenier verklaart ons geheimzinnigheden in de fysica.
vrijdag 31 mei: dia's over Australië door Lucien Gilloteaux
vrijdag 28 juni: Gilbert Cardoen presenteert een video over Indonesië.

LEUVEN

Esperanto 2000

Wij leven mee met de studenten, ons clubseizoen loopt dus van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen) en op de 2de woensdag van de maand onze speciale VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 15 mei: Ella Strug en Eddy Van den Bosch vertellen over Polen, met ook enkele (leuke) anecdotes over hoe Ella als Poolse Vlaanderen en zijn taal leerde kennen.
woensdag 12 juni: Tsirimokos Angelos vertelt over zijn vaderland Griekenland.

OOSTENDE

La Konko

De bijeenkomsten hebben plaats in „Den Anklap", Leffingenstraat 85, 8400 Oostende.

zondag 5 mei: onze groep nodigt uit mee te wandelen tussen De Haan en Wenduine. Meer informatie kan je krijgen bij A. D'Hulster, Paul Michielslaan 10, 8400 Oostende, tlf. 059/80 06 95.

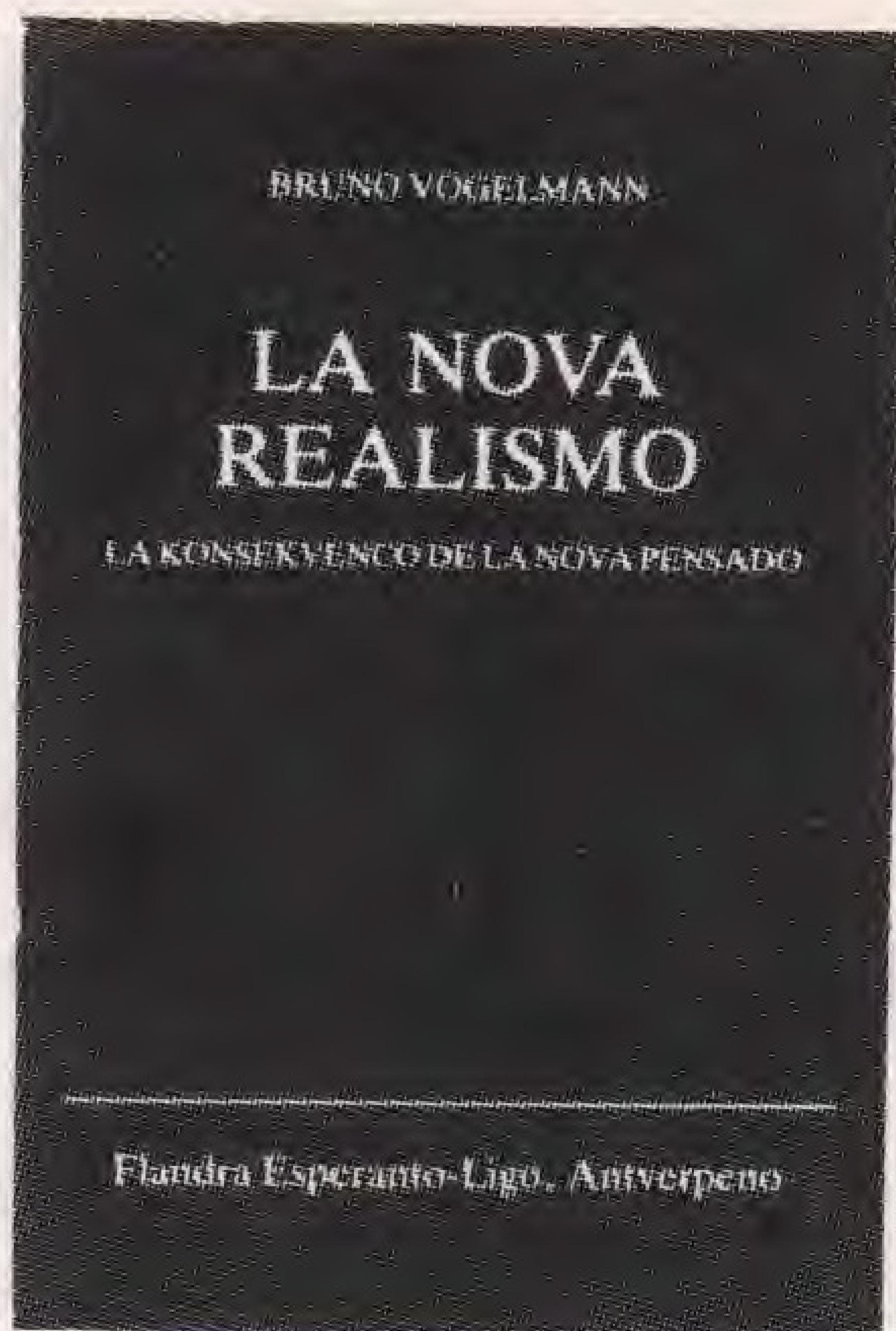
ROTTERDAM

Esperanto-Societo Merkurio

Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd in juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Rob Moerbeek, tlf. 010/436 15 39.

woensdag 1 mei: een geheime gastlezer.
woensdag 15 mei: voorstelling van de zusterstad Kobe (Japan) met behulp van dia's van de Esperantovereniging aldaar.
woensdag 5 juni: Dhr. Calado stelt zijn taalkwis voor
woensdag 19 juni: Rob Moerbeek zet aan tot het vertalen van een tekst.
woensdag 3 juli: open-lucht-samenkomst

LA NOVA REALISMO

La konsekvenco de la nova pensado

Bruno Vogelmann

Robert Jungk, mondkonata futurologo:
„Tio estas la mondkoncepto de la estonteco."

El la enhavo:

1. *La esenco de la Nova Pensado kun siaj reguloj*
2. *La 47 tezoj de la Nova Realismo*
3. *Unueco de religio kaj ateismo*
4. *La senceco de la vivo*

La Nova Realismo. 192 p., 498 BEC + sendokostoj. Bindita. Mendu ĉe via kutima libroservo aŭ rekte ĉe Flandra Esperanto-Ligo, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, Belgio.

GLAS
SPIEGELS
STOPVERF
GLAS IN LOOD
„SECURIT"-GLAS
GEKLEURD GLAS
ALUMINIUM ROEDEN VOOR KOEPELS
ALLE GLAS-HERSTELLINGEN

Glashandel St.-Bernard

b.v.b.a.

Telefoon: (03) 827 28 75

St.-Bernardsesteenweg 633, 2660 Hoboken

La libro de „Horizontaal"

En ĉiu numero de „Horizontaal" ni prezentas al vi unu libron kiun vi povas akiri ĉe FEL **duonpreze** dum du monatoj, menciante tiun ĉi anoncon. La libro kiun ni elektis por vi en majo-junio 1991 estas:

Murdo en Esperantujo

de Daniel Moirand

La kunvenoj de la loka Esperanto-grupo kutime disvolviĝas sen mondskuaj eventoj. Subite tamen homo envenas la kunvenejon kaj teren kolapsas: morta!

Havebla ĝis fino de junio 1991 kontraŭ 206 frankoj (11 guldenoj) plus afranko.